

Yttrande

2017-10-02

Miljö- och energidepartementet

Promemoria

Vattenmiljö och vattenkraft

Föreslagen lagstiftning bör inte genomföras eller helt omarbetas i följande delar.

1,

I 5 kap 3 § 2 st miljöbalken används termen "äventyr" viken inte finns i övrigt miljölagstiftningen. Termen är inte definierad. Skall en risk för skada anges bör termen vara "risk" då denna är väl definierad i miljö- och andra säkerhetssammanhang. Termen "risk är summan av sannolikheten för en händelse och konsekvenserna av händelsen.

2

Den föreslagna regeln i 11 kap 2 § p 8 miljöbalken är obegriplig. För att ta ett exempel; alla vattenkraftverk i en större älv har samordnad vattenreglering via regleringsföretag avseende såväl flerårs-, års- som korttidsreglering. Alla elproducerande företag har fysisk förbindelse med hela kraftnätet och även alla elförbrukare. (Här liksom på flera platser i allmän- och specialmotiveringen framgår att författarna har bristfällig kunskap om grundläggande vattenrätt och vattenkraftens roll i samhället, se särskilt sidan 83 i promemorian. Vattenkraften var en förutsättning för Sveriges järnhantering från medeltiden till senare delen av 1800: talet. Det kan vidare noteras att Sverige var en av världens största järnexportörer under 1600: talet och bruksverksamheten och därigenom användandet av vattenkraft var mycket omfattande. Då näringsfrihet inte fanns under denna tid förutsatte all näringsverksamhet tillstånd från staten i form av främst privilegier, vilka utfärdades av Bergskollegiet på statens vägnar.)

3,

I 16 kap. 2a § föreslås att vid ändring av en verksamhet skall hela verksamhetens effekter på miljön prövas.

Det innebär att även den förändring av miljön som påverkar enskilda intressen skall prövas på nytt. Detta är inte möjligt

”Vattenverksamhet”, särskilt för kraftverksmål, skiljer sig på ett mycket tydligt sätt från miljöfarlig verksamhet, då inverkan av vattenverksamheten med god precision till stora delar kan förutses i förväg. Vid en kraftverksutbyggnad uppkommer regelmässigt en dämning som kan höja vattenståndet åtskilliga meter med översvämning av fastigheter som nödvändig konsekvens och en nedströmsfåra som kan vara torrlagd eller med kraftigt minskat flöde på en sträcka av många kilometer. Alla skador i ett vattenmål utreds och skaderegleras.

Det är fullständigt fel som det påstås i promemorian att civilrättsliga frågor har en liten del av processen i ”vattenmål”. Förhållandet är det motsatta. I alla de stora kraftverksmålen har de civilrättsliga frågorna upptagit ca 75–90 % av processtiden. Detaljskadeutredningarna och detaljskaderegleringen i alla stora vattenmål har varit utomordentligt omfattande såväl i utredningsvolym som i tid. En bedömning är att sökandens och motparternas sammanlagda tid på civilrätt sannolikt uppgår till storleksordningen hundra manår i stora kraftverksmålen. I de stora målen har funnits åtskilliga tusen sakägare. Det måste vara bekant för utredningen att ett stort antal av våra stora vattenmål rörande kraftverk har tagit mellan 50- 60 år innan de har avslutats rörande enskild skadereglering. Det finns mål som är äldre än 60 år där skaderegleringsfrågan ännu inte är avgjord.

4,

24 kap 1 § och MP 5 § om rättskraftens omfattning bör förtydligas.

När det gäller påverkan på miljön, måste det framgå tydligt vad som anses prövat i processen. I vattenmål inges en mycket stor mängd utredningar, ritningsmaterial och beskrivningar över verksamheten. Att i dom eller beslut räkna upp detta är inte möjligt. Från tillsynsmyndigheter har det börjat att framföras påståenden i stil med att om en viss djurart inte är omnämnd i domen eller beslutet innebär det att den inte omfattas av domens rättskraft och därför kan prövas. Konsekvensen för sökanden blir att alla djurarter i Sverige anges i ansökan. (Skall man vara noggrann och få med allt liv så får alla ”Domäner”; Bacteria, Archaea och Eukarya anges).

Nu påverkas ju inte bara liv utan även geologiska, meteorologiska, kulturella m.fl. storheter, varför det, om alla frågor skall ha prövats i dom, är helt omöjligt med en uppräknig.

Frågan om rättskraftens omfattning bör därför utredas vidare.

5,

I 25 kap 1 § föreslås att sakägare inte skall få ersättning för sina rättegångskostnader.

Som anförts under punkt 3 innebär en större vattenverksamhet mycket ingripande påverkan på sakägare. Det är ytterst rättsosäkert om inte enskildas ersättningsanspråk upptas till behandling i samband med ”tillståndsdomen” Detta gäller även från ett verksamhetsutövarperspektiv. En verksamhetsutövare önskar säkerhet i vilka kostnader som belastar ett projekt. Att inte i samband med prövningen veta vilka de slutliga kostnaderna blir för ett projekt är mycket olämpligt ur ett investeringsperspektiv. Om samma regler som för miljöfarlig verksamhet införs kan det gå åtskilliga år innan ett mycket betydande åtgärds eller ersättningskrav framställs. Skador skall i första hand avhjälpas med åtgärder. Om ett

skadeanspråk för t.ex. enskilt fiske framställs kan det innebära byggande av fiskvägar vars anläggningskostnad vid större vattenanläggningar kan uppgå till hundratals miljoner, till detta kommer vattentappning för fiskvägar och vatten för anlockning av fisk till fiskvägen, som kapitaliserat kan uppgå till än högre belopp.

6, Jag finner det mycket anmärkningsvärt att den enda tydliga domen rörande avvägning mellan kraft-och miljöintresse(Mål C-346/14 Schwarze Sulm) inte omnämns i promemorian.

Mikael Westin

Advokat, med 30 år erfarenhet av vattenrätt.